

Kommentarer til det nye forslag til forældremyndighedslov
Marts 2007

Kære familieminister og familieordførere

Jeg vil gerne opfordre jer til at tage det nye forslag til forældremyndighedslov op til fornyet overvejelse. Jeg har følgende kommentarer til lovforslaget:

§3: Det er positivt og naturligt, at forældrene så vidt muligt skal varsle hinanden ved flytning, så alle parter kan føle sig velinformerede og forberedte. Men når man i bemærkningerne til loven kan læse, at indenrigs flytninger betyder, at alle sager (forældremyndighed, bopæl og samvær) kan tages op til genovervejelse, og at varslingsbestemmelsen netop er indført for at samværsforælderen kan realisere denne mulighed, så har man taget en alt for stor bid af bopæls hjemmets ret til frihed og tryghed. Man skal kunne flytte, fx efter arbejde og familie, uden af den grund at risikere at miste børnene. Det kan ikke være meningen, at bopælsforældre skal leve som stavnsbundne.

§4, §5 og §31: Det er overordentligt positivt, at alle afgørelser skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet og at der i alle forhold skal tages hensyn til barnets egne synspunkter. Det er virkelig værdifuldt, at barnets perspektiv skal være grundlaget for alle beslutninger vedr. barnet. Men det er problematisk, at bemærkningerne til lovens §4 på forhånd slår fast, at der ”ved vurdering af, hvad der er bedst for barnet” skal tages hensyn til hovedprincipperne i lovforslaget, nemlig ”at et barn har ret til to forældre” og at ”begge forældre skal være med til at sikre, at samværet [...] kan virkeliggøres”. Det er en cirkelslutning, som der ikke er belæg for. Al erfaring viser jo, at samvær og fælles forældremyndighed ikke altid er i barnets interesse – og da slet ikke en så afgørende og udslagsgivende interesse, at den bør bestemme alle tænkelige forhold vedr. barnet.

§7. Det er naturligvis positivt, at ægteskab medfører født fælles forældremyndighed, ligesom det er positivt, at langt hovedparten af ugifte samlevende allerede tilbage i 1997 åbent og frivilligt valgte fælles forældremyndighed over deres barn. Pga. børneloven fra 2002 vil den andel formentlig være tæt på 100 procent nu. Det er derimod helt uholdbart, at et faderskab automatisk medfører født fælles forældremyndighed, bare mor og far har delt postadresse én dag inden for de sidste 10 måneder før barnets fødsel. I praksis vil det betyde, at en mor, som har været gravid alene, har født alene og som nu lever alene med barnet, ikke selv kan bestemme, hvad barnet skal hedde. Hun kan ikke selv vælge at få barnet døbt, og hun skal have selv en aldeles perifer fars tilladelse til at tage barnet med på ferie. Det vil bestemt stride mod danskernes retsopfattelse. I særdeleshed, når man i bemærkningerne til loven flere steder kan læse, at forældremyndigheden ikke er betinget af hyppig samvær. Ifølge forslaget kan faderen ved at nægte at give sit samtykke spolere såvel navngivning som dåb uden overhovedet at have haft samvær med barnet. Hans forældremyndighed er nemlig først truet, når han undlader samvær i ”flere år”.

Det vil derimod svare helt til danskernes retsopfattelse, hvis en ugift, samlevende far automatisk erhverver fælles forældremyndighed over barnet på et lidt senere tidspunkt, hvor faderen har indhentet den forrang, som moderen har i barnets første leveår. Et alternativt forslag vil være, at hvis forældrene bor sammen ved fødselstidspunktet og stadig bor sammen på barnets 1 års fødselsdag, udløses der automatisk fælles forældremyndighed. Det vil formentlige svare bedre til retsopfattelsen.

Som en tilføjelse kan nævnes, at betænkningen Barnets perspektiv foreslår, at en ugift mor fortsat som udgangspunkt har forældremyndigheden alene. Graviditet, fødsel og barsel skaber nogle bånd mellem mor og barn, som man ikke kan lovgive sig væk fra.

Ulla Nørtoft Thomsen
Klostervej 12, Tvis
7500 Holstebro
E-mail: unt@tdcadsl.dk

Kommentarer til det nye forslag til forældremyndighedslov
Marts 2007

§11: Der er to elementer i denne paragraf. Dels at retten ifølge lovforslaget kan idømme fælles forældremyndighed, og dels at retten kun kan ophæve fælles forældremyndighed, hvis der er tungtvejende grunde. Det kan givetvis i nogle tilfælde være positivt, at der dømmes fælles forældremyndighed. Det må dog anbefales, at man går tilbage til betænkningen, der i bemærkningerne til §11 anbefaler dette, men kun i ”særlige tilfælde”. Det kræves, ”at der er bestemte holdepunkter for til at antage, at forældrene kan samarbejde om barnets forhold”. Videre lyder det: ”Det vil ikke være bedst for barnet, at fællesskabet fortsætter mod den enes vilje, hvis forældrene ikke kan forventes at have et nogenlunde konfliktfrit samarbejde. Der skal derfor foretages en vurdering af, om det kan påregnes, at forældrene vil kunne samarbejde om væsentlige beslutninger vedrørende barnet [...] Afgørelsen efter § 11 skal, som alle andre, træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet [...]. Der er således ingen formodning for, at den fælles forældremyndighed skal fortsætte, når forældrene ikke er enige herom”.

Samme betænkning fremhæver, at man må forudsætte en lang række enkeltsagstviser om stort og småt, når man idømmer fælles forældremyndighed uden at forældrenes er enige om det. Den ro, som en forældremyndighedsafgørelse før kunne give omkring barnet, vil ifølge det foreliggende lovforslag blive afløst af private forhandlinger om stort og småt. I forhold til, hvor højt konfliktniveauet erfaringsmæssigt kan være mellem to forældre, er det ikke urealistisk at forestille sig følgende forhandlinger: ”Du må have barnet juleaften, hvis det må få mit efternavn”. ”Du får aldrig mere lov at tage barnet med på ferie i udlandet, medmindre det kommer på religiøs privatskole”. Eller måske: ”Barnet må ikke få en abort, medmindre det fremover får bopæl hos mig”. Man vil kunne presse hinanden på det væmmeligste uden at loven tilbyder nogen beskyttelse. Der er ingen anvisning af, hvordan enkelttvister skal afgøres. Hvis domstolene skal involveres i hver enkelt tvist, bliver det dyrt. Hvis parterne skal forhandle sig til rette, vil den stærkeste vinde – og den, der har mindst at miste. Det er desuden frygtelig naivt at forestille sig, at når et godt forældreforhold fører til en beslutning om fælles forældremyndighed, så fører en ordre om fælles forældremyndighed nok også til et godt forældreforhold.

Om den anden del af paragraffen. Der skal ”tungtvejende grunde” til, hvis der ikke skal idømmes fælles forældremyndighed, fx alvorlige konflikter, vold, seksuelle krænkelse, massivt misbrug, alvorlig psykisk lidelse eller hvis en af forældrene ”ikke har formået at være i stabil kontakt med sit barn eller har været fraværende i barnets liv i flere år”. Man kan altså risikere at være underlagt en forælders myndighed, selvom denne har været fraværende i et helt år, hvilket forekommer vanvittigt. Der er ingen definition af ”stabil kontakt”, bortset fra, at man i bemærkningerne til §14 kan læse, at der ikke behøver være tale om hyppig kontakt. Det savner enhver begrundelse, hvilken gavn barnet kan have af en så fraværende forælders forældremyndighed. For hele den samlede bopælsfamilie kan en konfliktfyldt, fælles forældremyndighed åbne døren på vid gab for, at samværsforælderen lovligt hindrer udlandsferier, konfirmationer, efterskoleophold, aborter osv. Den horrible situation, at en enlig mor ikke selv kan navngive og døbe sit barn, selvom faderen for længst er væk og aldrig har set barnet, har jeg nævnt tidligere. Det bør være utænkeligt, at man kan erhverve sig forældremyndighed over et barn, medmindre man har og har haft et meget omfattende samvær med det. At der som udgangspunkt idømmes fælles forældremyndighed, er derfor på enhver måde uhensigtsmæssigt.

§14: Ifølge denne paragraf kan forældre, der ikke hidtil har haft forældremyndighed, bede om at få den overført eller alternativt få fælles forældremyndighed. På den ene side skriver man i bemærkningerne, at det afgørende skal være barnets relation til den forælder, der søger. På den anden side skriver man få linier længere nede: ”Med hensyn til kontakten til barnet er det ikke

Ulla Nørtoft Thomsen
Klostervej 12, Tvis
7500 Holstebro
E-mail: unt@tdcadsl.dk

Kommentarer til det nye forslag til forældremyndighedslov
Marts 2007

afgørende, hvilket omfang samværet har haft, men at der har været en kontakt mellem forælderen og barnet". Man kan således få forældremyndighed over et barn på basis af, at man ser det fx en gang om året. Af andre hindringer nævnes vold, misbrug og at man har været fraværende i barnet liv "i flere år". Man kan altså have et særdeles perifert forhold til sit barn og stadig få fælles forældremyndighed. Og hvis man på nogen måde kan skyde skylden for det manglende samvær på den anden forælder, så kan man såmænd være fuldstændig fremmed for barnet og stadig få forældremyndigheden. Se også mine kommentarer til §11.

§15: Ifølge denne paragraf kan andre familiemedlemmers anmodning om at få overdraget forældremyndigheden, når en forælder myrder en anden, "kun imødekommes, hvis det er af afgørende betydning af hensyn til barnet, at forældremyndigheden ikke forbliver hos den efterlevende". Det var at foretrække, at formuleringen i stedet lød, at morderen kun kunne beholde forældremyndigheden, hvis det var afgørende betydning for barnet. Så havde man tilgodeset, at det *kan* være det rigtige at lade barnet blive hos morderen, men at det - uden skelen til morderens ret til barnet - fuldt ud er barnets perspektiv, man baserer afgørelsen på.

§17. Den store afgørelse i sager om fordeling af børn bliver ifølge lovforslaget bopælsafgørelsen, der bliver en pendant til tidligere forældremyndighedsafgørelser. Bopælsforælderen får overdraget flere af de rettigheder og pligter, som tidligere fulgte af forældremyndigheden. Selvom man indfører tvungen fælles forældremyndighed, så skal retten stadig bruge samme energi på bopælsafgørelsen, som den tidligere brugte på forældremyndighedsafgørelsen. Man skal igennem samme slagsmål, hvor forældrene forsøger at fremstille hinanden så negativt som muligt. De intentioner, som ligger i loven mht. færre konflikter og mindre tilsvining, kan man derfor næppe regne med at få indfriet. Men det er positivt, at man dog stadig træffer denne bopælsafgørelse og giver bopælsforælderen mange af de bemyndigelser, der tidligere lå i forældremyndigheden. Det er positivt, at afgørelsen om bopæl ifølge bemærkningerne træffes på basis af, hvad der er bedst for barnet og på basis af konkret forældreevne, relation til barnet osv. Ellers er disse ikke helt uvæsentlige faktor jo helt forsvundet ud af loven! Der bør også indføres en formulering om, at man baserer afgørelsen på forældrenes hidtidige indsats som forældre og hvordan familien har levet frem til samlivsbruddet.

Men når man i bopælsafgørelser vil lade det indgå i vurderingen "med betydelig vægt [...] hvem af forældrene, der fremover må anses som bedst egnet til at samarbejde omkring barnet i det daglige og sikre barnets kontakt til den anden forælder", så fjerner man fokus fra barnets perspektiv. Det primære i bopælsafgørelser bør kun kunne være, hvor barnet vil have det bedst med at bo.

§11, §14, §17, §20: Manglende samarbejde og sikring af kontakt til den anden forælder figurerer i den nye lov helt på linie med vold, incest, sindssyge osv. som en faktor, der kan betyde, at man mister forældremyndighed og bopælsstatus. Ordet *chikane/samværschikane* optræder ikke mindre end seks gange som udslagsgivende på afgørelser om såvel forældremyndighed, bopæl og samvær. Det er bestemt vigtigt at hindre ubegrundet samværschikane, for det er helt urimeligt over for såvel samværsforælder som barn, men problematikken er i dette lovforslag vildt overdrevet. Det hører ingen steder hjemme, at enlige forældre fremover kan trues på bopælsstatus og forældremyndighed, fordi de er ude af stand til at "samarbejde" med samværsforælderen. Hvornår forbryder man sig mod det gode samarbejde? Hvad er kriterierne? Det dårlige samarbejde kan jo lige så godt skyldes samværsforælderen. Det er alt andet lige langt lettere at samarbejde med en god end med en dårlig forælder. Derfor kan samarbejdsevnerne være et rivende galt parameter at bruge.

Ulla Nørtoft Thomsen
Klostervej 12, Tvis
7500 Holstebro
E-mail: unt@tdcadsl.dk

Kommentarer til det nye forslag til forældremyndighedslov
Marts 2007

Beskytterinstinkter vil kunne tolkes som manglende samarbejdsevner. Loven risikerer derfor at blive decideret ondsksfuld.

Enhver forælder kan formentlig forstå, at det ikke kun er samarbejdsevnerne, men også beskyttelsesevnerne, der kan sættes på prøve. Enhver forælders mareridt er at stå i en umulig situation, hvor man forbryder sig mod *samarbejdet*, hvis man griber ind og imod sine beskyttelsesinstinkter, hvis man *ikke* griber ind. Griber man ind, risikerer man forældremyndighed og bopælsstatus. Griber man ikke ind, risikerer man barnets trivsel, måske dets liv. Det nytter ikke, at loven i enhver tænkelig sammenhæng tager højde for at forhindre samværschikane, men ikke med et ord nævner den omvendte problematik: at der kan være grunde til, at bopælsforælderen forhindrer et samvær, fx at barnet er ulykkeligt, fordi det ikke ønsker samvær. At barnet ikke ønsker samvær burde altid være en gyldig grund. Det gælder både spædbarnet, der græder efter sin mor og den 8-årige, der selv kan sige klart fra. Det bør udtrykkeligt formuleres i loven, hvad der kan fungere som gode grunde.

§11, §14. I bemærkningerne finder man gentagne gange anført, at afgørelser skal kunne træffes, *ikke* ud fra, hvordan parterne hidtil har levet og varetaget deres forældrerolle, men ud fra et "fremtidsorienteret perspektiv" med hovedvægt på, hvem af forældrene, der kan sikre samarbejde og samvær. Denne tankegang er slet ikke til stede i betænkningen og er da også helt uantagelig. Man åbner døren for, at forældre, som kun har en sekundær og måske endda fjern og uansvarlig forældrerolle nu kan blive bopælsforældre og få eneforældremyndighed alene baseret på samarbejdsproblemer mellem de to forældre. Loven følger ikke sig selv, hvis den gør afgørelser om barnet bopæl til et strafferedskab over for forældrene. Bopæl og forældremyndighed skal udelukkende baseres på, hvad der er til barnets bedste. Når grundløs samværschikane er et problem (ifølge SFI forekommer det stort set aldrig), så bør man bruge andre sanktioner. Det er vanvittigt at straffe bopælsforælderen ved at lade en mindre egnet og mere fjern forælder få barnet, som man ser det i bemærkningerne til §14: "Hvis den anden forælder vil være bedre egnet til at varetage samarbejde omkring barnet og sikre barnets kontakt til begge forældre, skal forældremyndigheden overføres til denne". Den går altså ikke.

§18: Det er positivt, at barnet har ret til samvær. Men det bør følge af §4, 5 og 31, at barnet også kan takke nej til at benytte af denne samværsret. Hvis barnet ikke ønsker samvær, så bør det ikke tvinges. Det bør være et grundlæggende element i en lov, der ønsket at basere sig på barnets perspektiv og barnets "ret".

Bopælsforælderen bør tilsvarende ikke tvinges til at tvinge barnet til samvær, hvilket vil være konsekvensen af en anden passage i §18: "Begge forældre har ansvaret for, at barnet har samvær". Kun hvis barnet ønsker samværet, bør forældrene kunne pålægges ansvaret for at gennemføre det. Hvis barnet ønsker samværet, og bopælsforælderen alligevel forsøger at forhindre det uden ordentlig grund, bør det kunne straffes med bøde.

Når det gælder helt små børn, bør samarbejdspligten omkring samværet udvides til at betyde, at moderen har ret til at være til stede under samværet. Det er ikke i et spædbarns interesse at blive udleveret til en mand, der er fremmed for det. Netop her må man kunne forlange samarbejde. Når det gælder helt små børn, må det være moderens ret at være til stede under samværet for at give det helt lille barn tryghed. En lov, der både tror på og ønsker at fremme forældresamarbejdet, må bestemt gå ind for en sådan ordning. At tillade samvær med spædbørn flere gange i ugen xx, er alt for anmassende over for den lille nye familie. Hjemmet bør bevare en lille smule af sin

Ulla Nørtoft Thomsen
Klostervej 12, Tvis
7500 Holstebro
E-mail: unt@tdcadsl.dk

Kommentarer til det nye forslag til forældremyndighedslov
Marts 2007

ukrænkelighed, og man må kunne bevare en smule af privatlivets fred, også som enlig mor til et spædbarn.

Der bør af barnets ret til samvær følge, at samværsforælderen får pligt til samvær, hvis barnet ønsker dette. Ellers er det misvisende at tale om en "ret". Derudover vil det lette livet betydeligt for mange børn og bopælsfamilier, hvis samværsforælderen ikke uden videre kan unddrage sig samvær, fordi det ikke lige passer ind i vedkommendes nye tilværelse. I halvdelen af de tilfælde, hvor barnet ikke har samvær, skyldes det, at samværsforælderen unddrager sig samvær. Lever samværsforælderen ikke op til de aftaler, der er indgået, kunne det straffes med bøde. Barnet kan naturligvis undlade at holde på sin ret til samvær.

Om muligheden for tvungen deleordning. Ifølge lovforslagets §18 er der mulighed for at fastsætte deleordninger, hvor samværsdommen går på, at barnet skal tilbringe lige meget tid hos hver af forældrene. Det er oplagt, at tilværelsen som delebarn kræver et godt samarbejde mellem forældrene. Og selv da vil det ofte være en flakkende tilværelse, som ingen voksne ville finde sig i. Derudover er der det problem, når der er deleordning, bortfalder børnebidraget.

I bemærkningerne til lovforslagets §18 lyder det: "Da sådanne ordninger må baseres på et udtalt samarbejde mellem forældrene, bør muligheden kun anvendes i særlige tilfælde, fx hvor barnet i en årrække har boet sammen med forældrene frem til samlivsophævelsen, og der i umiddelbar forlængelse heraf anmodes om mest mulig samvær, eller i tilfælde, hvor forældrene hidtil har praksiseret en deleordning". Med andre ord, deleordningen bør anvendes i de tilfælde, hvor man har levet sammen som familie, og hvor det er i barnets interesse. Ifølge dette lovforslag er barnets ret til begge forældre netop dets altoverskyggende interesse. Og langt de fleste forældre har levet som familie, indtil de går fra hinanden. Deleordningen kan derfor anvendes i langt hovedparten af tilfældene fremover, hvis loven vedtages.

Ønsker man virkelig at enlige forældre fremover i stort tal skal tvinges til at leve på et lille værelse, hvor de har børnene på besøg hver anden uge? Fordi de ikke har råd til andet uden børnebidraget? Ønsker man virkelig at afskaffe børnebidraget i praksis? Det kan man næppe forestille sig. Ikke desto mindre er det indholdet i lovens nuværende formulering. Man må også tage i betragtning, at udsigten til at slippe for at betale børnebidrag alene vil motivere samværsforældre til at søge 7/7-ordning – uanset, om de egentlig reelt ønsker at have deres børn så meget, og uanset om det er godt for barnet at leve det rakkerliv. Man inspirerer altså til endnu mere konflikt, denne gang med økonomisk motivation. Det virker også, som om loven omgår sig selv, når den på den ene side ikke tillader to bopæle, men på den anden side tillader at beordre barnet til en ordning, hvor barnet bor 7 dage hos den ene og 7 dage hos den anden. Det er jo det samme som at have to bopæle.

Der kræves ikke meget fantasi til at forestille sig, hvilken trussel en skilsmisse vil være for en forælder uden den store indkomst. Denne del af lovforslaget vil med andre ord resultere i, at folk ikke længere vil turde forlade ægteskab og samliv af frygt for at ende i en umulig økonomisk situation. Det er derfor afgørende for mange menneskers trivsel og livsmuligheder, at deleordninger kun kan baseres på frivillighed.

§19: Det er positivt, at der kan fastsættes samvær med andre end forældre, fx ved dødsfald eller andet. Det er godt, at barnet kan bevare kontakten til alle sine rødder og familiehistorier, hvis det vel at mærke er en positiv oplevelse for barnet. Det er værdifuldt, at man har to familiehistorier at bære med sig og to familier at trække på.

Ulla Nørtoft Thomsen
Klostervej 12, Tvis
7500 Holstebro
E-mail: unt@tdcadsl.dk

Kommentarer til det nye forslag til forældremyndighedslov
Marts 2007

§20: Det er positivt, at statsamtet kan træffe afgørelse om transport og transportudgifter, så disse udgifter ikke længere kun påføres samværsforælderen. Men når man i bemærkningerne skriver, at udgifterne som udgangspunkt skal deles lige over mellem samværsforælder og bopælsforælder, så er der tale om en systematisk, uhensigtsmæssig forringelse af bopælsfamiliernes økonomi. Der bør i stedet være udgangspunktet, at der tages stilling fra sag til sag ud fra et samlet billede af de to parter økonomiske situation. De to husstandes samlede økonomiske forhold bør tages med i betragtning.

Det er positivt, at samværsforælderen ustabilitet tidligere end før skal kunne føre til ophævelse af samværet. Det er også positivt, at dokumenteret voldelig adfærd over for barnet ifølge bemærkningerne *skal* føre til afslag på samvær, ligesom voldelig adfærd over for bopælsfamilien *kan* føre til afslag.

I bemærkningerne lyder det, at "chikane" skal udløse erstatningssamvær, og gerne med hyppigere inddragelse af fogeden, fx ved tvangsudlevering af barnet. For barnets skyld går betænkningen med rette imod hyppigere anvendelse af tvang.

Der savnes definition af, hvad chikane er. Så stor forståelse man må have for samværsforælderen ønske om at se sit barn – og det bør bestemt ikke forhindres uden grund – så er der jo andre perspektiver at tage hensyn til. Frem for alt må loven jo åbne op for, at der kan være en grund til, at barnet og/eller bopælsforælderen ikke ønsker samvær. Der er gråzoner mellem voldssamvær, som man kan unddrage sig, og supersamvær. Der savnes klare kriterier for, hvornår der er en gyldig grund til at aflyse et samvær. At forælderen er fuld? Manglende seler i bilen? At barnet græder utrøsteligt? Man kan ikke lave en lov, der gør det ulovligt for forælderen at beskytte barnet, det er umenneskeligt. Den ubegrundede chikane skal forhindres, det er alle formentlig enige i, men den velbegrundede beskyttelse skal ikke kriminaliseres.

§22: Det er positivt, at den forælder, der ikke har forældremyndigheden, bliver godt informeret.

§42: Ifølge bemærkningerne kan alle forældremyndighedssager nu tages op igen. Det forekommer vanvittigt, at man vil jage samtlige små eneforælderhjem igennem en stressende, angstprovokerende og dyr forældremyndighedssag – i særdeleshed, når selv helt perifere forældre kan søge. Har man nogen ide om, hvad det vil koste, økonomisk og menneskeligt?

Samlet betragtning. Alt i alt er loven så ensidigt forfattet til fordel for samværsforældre, at den er dybt uretfærdig og uhensigtsmæssig over for alle andre involverede. Man bør finde en fornuftig, højere iagttagelsesposition, der tilgodeser alle parter. Jeg vil stærkt anbefale, at man går tilbage til betænkningens forslag, som i langt højere grad tager bredt hensyn og baserer sig på tidligere erfaringer, samtidig med, at den indfører nye tankegange på vigtige områder.

Mvh
Ulla Nørtoft Thomsen

Ulla Nørtoft Thomsen
Klostervej 12, Tvis
7500 Holstebro
E-mail: unt@tdcadsl.dk